

Spisovatel Rudolf Čechura se narodil 5. února 1931 v Želénkách u Duchcova. Jeho otec pracoval v duchcovské továrně na kočárky HIKO a v Želénkách byl aktivně zapojen do veřejného života. Jako starosta místního Sokola se v roce 1928 podílel na stavbě moderní sokolovny, později se stal starostou obce. Koncem 30. let se rodina přestěhovala do Mostu a Čechurov otec byl zvolen oblastním tajemníkem Národně socialistické strany. Začátkem října 1938 však Čechurovi na poslední chvíli utíkali před henleinovci do vnitrozemí. Nejprve do Loun, kde nějaký čas bydleli provizorně na Výstavišti, později pokračovali dále do Říčan u Prahy. Tam se Čechura starší, stejně jako většina sokolských starostů ze severu, zapojil do odboje. Naštěstí nebyl odhalen a po válce se spolu s rodinou vrátil zpátky do Mostu, kde se stal jedním z krajských odborových tajemníků. V té době Rudolf Čechura dojížděl do Chomutova, kde studoval Obchodní akademii. Již během studia spolupracoval s chomutovskou redakcí Svobodného slova, čímž si do budoucna značně pošramotil kádrový profil. V roce 1950 maturoval, na vysokou školu ale nebyl přijat. Nastoupil proto na místo úředníka v organizačním oddělení chomutovského závodu Poldi. Zaměstnání Čechuru netěšilo, a tak se snažil nalézt cestu, jak z továrny odejít. Mnoho možností tehdy na výběr neměl, nabízela se práce v dolech nebo učitelství, protože na severu Čech byl v té době akutní nedostatek učitelů. Nakonec se na něj usmálo štěstí, a tak koncem roku 1950 v Poldovce skončil a odešel učit do severočeského pohraničí. Stal se tak vesnickým učitelem, později ředitelem na několika malotřídních školách.

Svoji učitelskou kariéru zahájil Rudolf Čechura v obci Místo, kde strávil celý školní rok před nástupem na vojnu. Po návratu z vojny si dálkově doplnil pedagogické vzdělání a k učitelství se vrátil. V severočeské obci Zásada učil 3. a 5. třídu, v dalším školním roce byl jmenován ředitelem v nedalekých Černovicích. V srpnu roku 1956 byl poslán zpět do Zásady, kde až do roku 1960 pečoval o zdejší školu jako její ředitel. Bydlel však ve vedlejší obci, Ahníkově, což je důležité připomenout proto, že právě tady se seznámil s obrovským psem Brokem, který se stal předlohou jeho nejslavnější literární postavy, maxipsa Fíka. Čechura učil velmi rád a na dobu prožitou na severu Čech s radostí vzpomínal. Bohužel Zásada a Ahníkov patří k dnes již zaniklým obcím, které musely ustoupit těžbě uhlí. „*Všechna místa byla krásná, než je nechali ti dobytečné srovnat se zemí,*“ doslova uvedl spisovatel.

V roce 1960 se Rudolf Čechura rozloučil s učitelskou praxí i se severními Čechami a odešel do Prahy, kde nastoupil do Československého rozhlasu jako redaktor školního vysílání. Na žádost manželky Václava Čtvrťka, Vlasty Váňové, psal dramatinizované pohádky a příběhy pro tehdy velice populární pořady skřítky Hajaji. O dva roky později však z rozhlasu odešel a stal se redaktorem časopisu Věda a technika mládeži. V redakci byl Čechura jedenáct let, v období normalizace se však

na stránkách časopisu kriticky vyslovil proti sovětské okupaci a po opakovaném udání byl donucen odejít. Ve svých dvaadvaceti letech se tak stal spisovatelem na volné noze. Byla mu však tolerována pouze tvorba pro děti, protože podle komunistických činitelů nemohl v této oblasti režimu škodit.

Rudolf Čechura také proslul dlouholetým členstvím v londýnské Společnosti Sherlocka Holmese (The Sherlock Holmes Society of London). Arthuru Conanu Doyleovi a jeho slavnému detektivovi z Baker Street 221 propadl spisovatel během II. světové války: „*Tehdy nebylo žádné čtení, pořádná knížka se nedala koupit. Jako kluci jsme si mezi sebou půjčovali clifftonky a sharkovky. Pak se mi dostala do ruky první holmesovka, ani nevím, jak se jmenovala. Od té doby jsem začal Doyleovy knihy shánět. Zamiloval jsem se do nich, snad ani ne kvůli detektivkám, ale kvůli anglickým reáliím a atmosféře.*“ Když Čechura zjistil, že v Anglii existuje Společnost Sherlocka Holmese, dělal všechno pro to, aby získal adresu a podmínky členství. To se mu podařilo a roku 1967 se stal členem této prestižní a ve světě velice uznávané společnosti, sdružující významné tvůrce detektivního žánru. Tehdy však měl velké problémy s placením členských příspěvků, ne však kvůli výši obnosu (tehdy činil 5 dolarů), ale bylo velkým uměním dostat peníze z komunistického Československa. V roce 1968, v době uvolnění politické situace, se Čechurovi dokonce podařilo odjet do Londýna na výroční zasedání společnosti. Britští členové byli z prvního českého hosta uneseni. „*Byli šťastni, že vidí skutečného Čecha, neboť první povídka, která Doylea proslavila, byl Skandál v Čechách. Doyle si na rozdíl od Shakespeara nepletl Čechy s přímořským státem, v té povídce je jasně řečeno, kde je Cheb, kde se mluví česky, kde německy, kde jsou papírny a kde byl zavražděn Valdštejn,*“ konstatoval Čechura. Spisovatel se pokoušel podobný spolek založit i u nás, ale po sovětské okupaci v roce 1968 to nebylo možné a po revoluci v roce 1989 o podobnou společnost nikdo neměl zájem. Až v roce 2001 se mu podařilo pomocí stanice Vltava dát českou Společnost Sherlocka Holmese dohromady, předsednictví však odmítl, vymínil si pouze čestnou funkci „odporného poradce“.

Rudolf Čechura se věnoval psaní již během své učitelské praxe. Tehdy psal povídky do Dikobrazu a navazoval první autorské kontakty s Československým rozhlasem. Pro rozhlasový magazín Meteor vymýšlel příběhy věhlasného Sherlocka Holmese, odhalujícího nejrůznější populárně vědecké záhady. Je autorem také řady komiksů o Holmesovi, které vytvořil spolu s ilustrátorem Marcelem Steckerem pro dětský časopis Čtyřlístek.

Jeho literární prvotina *Nikdo nemá alibi* (1969) vypráví příběh policisty, který vyhraje určitou finanční částku, což mu umožní odjet na čas do Londýna a založit tam detektivní kancelář Holmes and Watson. S pomocí dr. Watsona, člena Scotland Yardu, se mu podaří zúčastnit se vyšetřování a odhalení trojnásobné vraždy. Příběh je inspirován známou železniční loupeží, k níž došlo v roce 1963 na trati Glasgow–Londýn. Čechura měl v úmyslu psát další knihy pro dospělé, ale bývalý režim mu to neumožnil, a tak se věnoval tvorbě pro děti. Knihy pro dospělé, hlavně detektivní romány, začal publikovat až po revoluci v roce 1989. Rukopis *Jak se stát Sherlockem Holmesem* mohl vyjít,

ale Čechura musel změnit název – tato kniha pro mládež vyšla v roce 1979 jako *Abeceda důvtipu*. Jedná se o soubor různých testů a cvičení, na nichž si mladí čtenáři mohou prověřit své pozorovací schopnosti, paměť, trpělivost a hlavně logické myšlení, nezbytný předpoklad kriminalistické práce. Kniha také ukazuje, co by měl správný detektiv znát.

V roce 1981 vydalo nakladatelství Albatros nejznámější Čechurovu knihu *Maxipes Fík* s ilustracemi Jiřího Šalamouna, která se stala námětem televizních večerníčků. Vypráví příhody velitelské holčičky Áji a jejího přerostlého chytrého psa s plandajícím růžovým velejazykem. Jako předloha hlavního hrdiny Čechurovi posloužilo několik jeho psích kamarádů – Jiskra ze Želének, s nímž se jako kluk koupal v okolních oprámech, Ajas, který s ním sdílel první učitelské místo po válce, i Sandy z Místa. Hlavně však Brok, jenž svým temperamentem děsil obyvatele Zásady a Ahníkova. Fíkovy příhody znají děti téměř v celé Evropě také díky filmovému zpracování. Filmovou podobu získala kniha zásluhou kolektivu filmařů v čele s režisérem Václavem Bedřichem, velký podíl na popularitě seriálu má i herec Josef Dvořák, který postavičky mistrně namluvil. Příběhy maxipsa Fíka se dočkaly i dalších pokračování: *Jak Fík vyrostl* (2003) a *Maxipes Fík na cestách* (2004). Vyšly také v Supraphonu na dlouhohrajících deskách, později i na DVD.

Z další Čechurovy tvorby pro děti lze zmínit *Psí příhody* (1983), *Kočíci proměny* (1986) a *Pavián mezi lidmi* (1986), zábavnou učebnici společenského chování se sci-fi námětem. Příběh *Paviána mezi lidmi* přivádí na Zemi mimozemšťana Čtyři-nula z planety Pavie, který se učí společenskému chování, jaké ze své planety nezná. Kniha má prostřednictvím hlavního hrdiny vštípit dětským čtenářům základní zásady slušného chování doma i ve společnosti. Pohádka o sněžném muži *Hugo z hor* (1989) se stejně jako příběhy maxipsa Fíka stala předlohou pro televizní večerníčky. Starším dětem je určena *Čítanka pro začínající detektivy* (2003), jež obsahuje deset humorně laděných příběhů slavného detektiva. Pro mládež také začala v roce 2015 vydávat Městská knihovna v Praze sérii komiksů (např. *Sherlock Holmes a poslední případ*, *Sherlock Holmes a případ s pavoukem...*). Jde o řadu komiksových příběhů z časopisu Čtyřlístek v původní grafické podobě, na jejichž stránkách Sherlock Holmes řeší drobné, ale zapeklité případy.

Po roce 1989 se Čechura věnoval i tvorbě pro dospělé, ani tady však nechybí detektivní příběhy s holmesovskou tematikou – např. *Dr. Sherlock Holmes v Čechách (a jiné případy)* (1993). Novelu *Šperhák* (1996) začal spisovatel psát již v osmdesátých letech, tehdy však nemohla vyjít. Její děj se odehrává v Místě a zachycuje rok 1948. Autor v ní humorně a vtipně prostřednictvím hlavního hrdiny Jiřího Holce parafrázuje tehdejší dobu, kdy lidé dělají něco jiného, než by měli nebo chtěli. Zápletka dalšího humoristického románu *Kočkodrom* (1998) je zasazena do malého lázeňského městečka, kam se sjeli různorodí pacienti ze všech koutů republiky. Všichni touží, kromě léčení, alespoň na chvíli zapomenout na každodenní stereotyp a užít si nezávazné dobrodružství. Hlavní hrdina, znalec žen Ferdinand Čihák, od svého pobytu očekává další flirt, ale situace se mu poněkud

vymkne a on odjíždí s vědomím, že tady našel životní lásku. Další Čechurova kniha s vědeckofantastickou tematikou *Experimentální zóna* (1999) vypráví příběh obyvatel fiktivního města, kteří žijí klidným a spokojeným životem bez kontaktu s okolním světem. Tento idylický stav trvá do chvíle, než se začnou objevovat známky různých náboženství a ideologií, které vnesou do pospolitě společnosti rozkol.

Humorný příběh *Blázni z Velepesu* (2000) vypráví o neúspěšném podnikání rodiny z města na statku v odlehle vesničce. Hlavní postava – doktor Mach – pracuje v psychiatrické léčebně, kde mu jeden z pacientů levně prodá restituovaný statek v odlehle vsi. Mach se rozhodne zanechat svého zaměstnání ve městě a se svou ženou a dvěma ne příliš úspěšnými a šikovnými synovci odejde na venkov. Při hospodaření na statku čelí nejrůznějším situacím, které jsou v knize vtipně a humorně líčeny. V románu *Pestrý život* (2004) Čechura bilancuje životní pocity své generace, která zažila dvě diktatury a jen těžko se vyrovnává s chybami mladé demokracie. Vzpomínková kniha (*Můj umrlý kraj*) (2006) zase autenticky popisuje pohnutý osud autorových rodných severních Čech. Je doplněna detektivní povídkou, která se k tomuto kraji váže. V roce 2007 vyšla detektivka ze současné Prahy s názvem *Jako zvíře* (2007).

Poslední autorův román *Namydlená šikmá plocha* (2009) popisuje osudy dvou mladých mužů, kteří se v prvních květnových dnech roku 1945 rozhodli začít nový život v českém pohraničí – v Mostě. Jejich počáteční očekávání, odhodlání vypořádat se s nepohodlím poničeného města a radost, s jakou přistupovali ke své nové práci, však zanedlouho vystřídá rozčarování. Nejprve se ho snaží poctivě překonat, ale vývoj událostí, především Únor 1948, je přinutí rozhodnout o své budoucnosti. Jeden z mužů se od nového režimu distancuje a prožívá beznaděj ze ztráty iluzí, druhý s vládnoucí stranou sympatizuje a jeho kariéra rychle stoupá. Autor provází hlavní hrdiny všemi zmatky té doby až do roku 1989, souběžně s jejich osudy také líčí dějiny města Mostu.

Rudolf Čechura se proslavil hlavně díky nesmrtelné postavičce maxipsa Fíka, je však autorem řady dalších knih pro děti i dospělé. Ať už detektivních příběhů s holmesovskou tematikou, nebo brilantních příběhů s ryze českými pátrači – inspektorem Volfem nebo Tomášem Klímou. Psal i populárně-naučnou literaturu a humorně laděné romány, jejichž děj mnohdy zasadil do rodných severních Čech. Přestože se Rudolf Čechura jako autor na výsluní nikdy nehřál, obdržel za své dílo několik ocenění – za příběhy maxipsa Fíka dostal 10 platinových desek Supraphonu, za román *Šperhák* získal v roce 1995 Literární cenu Knižního klubu, za sbírku *Dr. Sherlock Holmes v Čechách* v roce 1999 Cenu Jiřího Marka a za detektivku *Jako zvíře* v roce 2004 Cenu Eduarda Fikera.

Za minulého režimu to spisovatel neměl snadné, vždycky však stál pevně a vzpřímeně „oběma nohama na zemi“ a rozhodně si nenechal nikdy nic diktovat. A to ani v případě své nejslavnější postavičky maxipsa Fíka: „*Ale přesto, že se to nezdá, byly i s tímto bezelstným zvířetem problémy. I jeho musela kádrovat komise a i jeho rošťárny dokázaly rozčlít některé členy schvalovací komise.*“

Rudolf Čechura zemřel 7. října 2014 v Praze ve věku 83 let.

(Zpracovala: Jitka Haincová)